Governance Issues and Challenges

For: Nepal Administrative Staff College

PURNA CHANDRA BHATTARAI

प्रस्तुतीको ढांचा

- State and Government,
- Governance and government,
- Functions and dimensions of governance,
- Actors, issues and challenges of governance,
- Role of civil servants in ensuring good governance in present context.

राज्य

राज्यको निर्माणः

इजनताले आफ्नो सुख सम्बृद्धि कायम गर्न, विधिको शासन लागू गर्न, कमजोर बर्गलाई सहयोग गर्न, समाज विरुद्धका व्यवहारलाई अपराधमानी दण्ड दिन र नागरिकको पहिचन दिन राज्यको निर्माण गरेको हुन्छन् ।

राज्यका तत्वहरुः

- जनसंख्या,
- भूगोल,
- सरकार र
- सार्वभौमसत्ता

आधुनिक राज्यको पहिचानः

- दण्डमा एकाधिकार
- करमा एकाधिकार,
- जनताको बफादारिता
- अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता

सरकार

अर्थ:

- राज्य निर्माणको अनिवार्य तत्व ।
- जनताको संगठित शक्ति ।
- जनताको सार्वभौमता अभिव्यक्ति गर्ने संयन्त्र ।
- राज्यको आन्तरिक मामीला सुव्यस्थित तथा संस्थागत गर्ने संयन्त्र हो सरकार ।
- राज्यको आत्मा हो सरकार ।
- राज्य हुन आवश्यक एक अवयव हो सरकार ।

सरकार....

A. What is Government ?

- राज्य अमूर्त चिज हो, सरकार भनेको एउटा संरचना हो, राज्य को संगठन हो, जुन द्वारा उसले निश्चित सीमा भित्र शासन गर्दछ ।
- राज्यको कार्यहरु गर्ने एजेन्ट वा प्रतिनिधि वा वारेसको रुपमा सरकार रहेको हुन्छ ।
- व्यापक अर्थमा राज्यको पर्यायवाची सरकार हो ।
- सरकार; राज्य एवं शासन व्यबस्था संचालन गर्नका लागि स्थापना हुने राज्यको एउटा संस्थागत संयन्त्र हो ।
- राज्यका नीतिहरुको निर्धारण गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने एउटा माध्यम (means) र संयन्त्र (mechanism) पनि हो सरकार ।
- कानून निर्माण गर्ने, लागू गर्ने, पालना गर्नुको साथै उलङ्घन गर्नेलाई कानूनको निर्धारित तरिका र कार्यविधिको प्रयोग गरी दण्डित गर्ने निकायको रुपमा रहेको हुन्छ सरकार ।

सरकार र शासन (Government and governance)

सरकारको अवधारणा

- राज्य सञ्चालनका सन्दर्भमा सार्वजनिक मामलाहरुको व्यवस्थानको समग्र विधि, प्रक्रिया, संरचना, पात्र र कार्यहरुको समष्टि स्वरुप नै सरकार हो ।
- राज्यको उत्पतिसँगै यसको अनिवार्य तत्वको रुपमा सरकारलाई लिएको पाइन्छ ।
- राज्य र जनतावीच मध्यस्थ/पुलको कार्य गर्ने संस्थाको रुपमा यसको पहिचान गरियो ।
- चाहे प्रजातान्त्रिक होस् वा निरंकुश विश्वका प्राय सबै मुलुकमा कुनै न कुनै रुपमा सरकारको अस्तित्व छ ।

सरकार र शासन (Government and governance)...

B. What is Governance?

- राज्यको आर्थिक, सामाजिक तथा राजनीतिक मामिलाहरुको व्यवस्थापनको कार्य । (WB).
- सामुहिक मुद्दा र समस्याहरुको व्यवस्थापन र समाधान पनि हो ।
  (Endelein et al – Handbook on Multi-level Governance, 2010).
- विकासका दृष्टिकोणले शासन भन्नाले राज्य र नागरिक बीच विकासका उद्देश्य प्राप्तीको माध्यम र एउटा कार्य पनि हो ।
- बहुकेन्द्रीत (polycentric) शक्तिसंग जोडिएको विषय हो । यसका बहुकर्ताहरु हुन्छन् ।

शासन (Governance)

- जनहितकालागि **सार्वजनिक मामिलाहरुको व्यवस्थापन गर्ने कार्य** शासन हो । यसमा सरकार, निजी क्षेत्र र नागरिक समाजको संलग्नता रहन्छ । शासनमा धेरै पात्रहरु (Actors) को सहभागिता भएतापनि अन्तिम जिम्मेवारी सरकारकै हुन्छ ।
- शासन भनेको **संगठन र समाजलाई हाक्ने कला** हो ।
- राज्य राज्य संचालनका प्रत्येक तहमा प्रयोग गरिने **शासकीय अधिकारको व्यवस्थापन** गर्ने कार्य हो ।
- शासन गर्दा प्राप्त **शक्ति** (Power), राज्य **कोष** (Purse) **र जिम्मेवारी** (Responsibility) **नागरिकको हितमा** प्रयोग गर्नु पर्दछ ।

सरकार र शासन

क.सं	सरकार	शासन
१	निश्चित समयमा शक्तिमा रहेको समूह नै सरकार हो ।	शासन भनेको सम्पूर्ण प्रक्रिया, प्रणाली, पात्र तथा संस्थाहरुको समष्टि हो ।
२	सरकार शासन सञ्चालनको उपरी संरचना (Super Structure) हो ।	शासन सरकारले अन्य पात्ररुसंगको समन्वय र सहयोगमा कार्यसम्पादन गरेको अवस्था (State of functioning) हो ।
३	सरकारमा राज्यसंग सम्बन्धित सुस्पष्ट परिभाषित पात्रहरु संलग्न हुन्छन् ।	शासनमा राज्य तथा गैर राज्यीय धेरै पात्रहरु (निजी एवं गैह्र सरकारी) को संलग्नता रहन्छ ।
४	सरकारले सार्वजनिक संगठनको प्रशासनलाई मात्र जनाउने गर्छ ।	शासनले सार्वजनिक तथा निजी दुवै किसिमका संगठनहरुको प्रशासनलाई जनाउंदछ ।
५	सरकार कठोर औपचारिक संस्था तथा कार्यविधिमा आधारित हुन्छ ।	शासन निरन्तर विकास र सुधार भइरहने लचक संस्था तथा कार्यविधिमा आधरित हुन्छ ।

Role of the actors of governance

१. सार्वजनिक क्षेत्र:

- ✓ नीति व्यवस्थापन (policy management),
- ✓ नियमन (regulation),
- ✓ समताको सुनिश्चितता (ensuring equity),
- ✓ विभेद र शोषणबाट संरक्षण (preventing discrimination or exploitation),
- ✓ सेवाको निरन्तरता र स्थिरताको सुनिश्चितता (ensuring continuity and stability of services),
- ✓ सामाजिक सद्भावको सुनिश्चितता (ensuring social cohesion)
- ✓ समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व - (Economic stability)

२. निजी क्षेत्र (tends to be better at):

- ✓ आर्थिक कर्याहरुको सम्पादन (performing economic tasks),
- ✓ नवीनता (innovating) र अविष्कारलाई प्रवर्द्धन,
- ✓ सफल अनुभवहरु दोहऱ्याउनु (replicating successful experiences),
- ✓ तीव्र पर्रर्वतनको अनुकुलन (adapting to rapid changes),
- ✓ असफल तथा पुराना अप्रचलित कार्यहरुलाई छाड्ने (abandoning unsuccessful or obsolete activities),
- ✓ जटिल र प्राविधिक कार्यहरुको सम्पादन गर्न । (performing complex and technical tasks)
- ✓ उत्पादन र उत्पादकत्व बढाई आर्थिक बृद्धि हांसिल गर्ने । (increase production & productivity)

Role of the actors of governance

३. नगारिक समाजः (Third sector)

- ✓ गैहृनाफामूलक (non profitable), स्वयंसेवी एवं च्यारिटी कार्यहरु,
- ✓ व्यक्तिहरुप्रति सहानुभूतिमूलक (compassion), र प्रतिबद्धताको माग गर्ने पैरवी तथा दवाव सृजना गर्ने किसिमका कार्य),
- ✓ सैवग्राहीको अत्यधिक विश्वास (extensive trust) आवश्यक पर्ने नागरिक अनुगमन र नागरिक निगरानीका कार्यहरु,
- ✓ व्यक्तिगत तवरले ध्यान प्ुऱ्याउनु पर्ने (hands-on personal attention) प्रकृतिका कार्यहरु र
- ✓ सामाजिक सचेतना अभियान, नैतिक आचार र व्यक्तिगत जिम्मेवारीको प्रवर्तन (enforcement) गर्ने कार्य ।

४. अन्तर्राष्ट्रिय समुदाय तथा संस्थाहरु (International Organization ..)

- अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार,
- पूजी, प्रविधि र ज्ञान हस्तान्तरण,
- अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी, महासन्धी तथा अन्तर्राष्ट्रिय कानून,
- अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग,
- अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा मुलुकको हितको पवर्द्धन ।

शासनका आधारभूत पक्षहरु:

- **राजनैतिक सत्ता** (Political regime)
- **निर्धारित प्रक्रिया** (Process) : विधिको शासन
- **संरचना** (Implementation Structure): नीति निर्माण र नीति कार्यान्वयन गर्ने दुई किसिमका संरचनाहरु हुन्छन् ।
- **व्यवस्थापन तथा कार्यसम्पादन प्रणाली** (Management and Performance Capacity)
- **बोध तथा मूल्यहरु** (Cognition and Values):- शासन हुन राज्यको संरचनाको निष्पक्षता, सदाचारिता, प्रतिनिधित्व, पारदर्शिता, जवाफदेहिता आदिजस्ता मूल्य मान्ताको अनुसरण गरी अभ्यास गर्नु पर्दछ ।
- **संविधान** (Constitution)
- **नीति** (Policy)
- **संस्था तथा संगठनहरु** (Institution and Organization): संवैधानिक तथा कानूनी तवरले अनुमोदित संस्थाहरु तथा प्रभावकारी ढगले क्रियाशील संगठनहरुबाट मात्र स्वस्थ्य र प्रभावकारी शासन प्रणाली संभव हुन्छ ।
- **अन्तर्राष्ट्रिय** एवं विश्वव्यापी शक्तिहरुसंग (International and Global Forces) **सहयोग,** साझेदारी र सहकार्य हुनु पर्दछ ।
- **असल शासनका गूणहरु** (Characteristics of good governance) -नैतिकता, उत्तरदायीत्व र पारदर्शि प्रणाली र मूल्यहरुको व्यवस्था गरिनु पर्दछ ।
- **शासकीय** प्रक्रियामा **नागरिकहरुको संलग्नता** (Citizen Engagement)।

Governance can be conceptualized at two 'orders'

- शासनलाई दुई तहबाट हेरिनु पर्दछः
  - ✓ **पहिलो तह** भनेको राजनीतिसंग जोडिएको हुन्छ । राजनीति भन्नासाथ शक्तिको बाँडफाँड, यसको बैधता (legitimacy), शक्तिको स्रोत, सार्वजनिक समस्या (public problem) समाधानमा शक्तिको प्रयोग आदि (कहां, कसले गर्ने) विषय जोडिएको हुन्छ ।
  - ✓ **दोस्रो तह** नीतिसंग जोडिएको हुन्छ । नीति भन्नासाथ नीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयनका निमित्त आवश्यक पर्ने संरचनागत, संगठनात्मक र नियमन सम्बन्धी व्यवस्थाहरु (के, कसरी गर्ने) पर्दछन् ।

कार्यसम्पादनमा (Performance) यी कुरामा झल्कनु पर्दछ :

- **बैधता (Legitimacy)**

  (i) शासनमा संलग्न पात्रहरुले नियमन र कानूनको पालना कसरी गर्दछन् ?

  (adherence to rules and institutions) र

  (ii) शासनमा संलग्न व्यक्ति वा संस्थागत पात्रहरुमाथि जनताको विश्वासको स्तर

  (trust on the part of citizens) कस्तो रहन्छ ?

- **कार्यक्षमता (Efficacy) :-** शासकको समस्या समाधान गर्न सक्ने क्षमता । (capacity of power holders to find solutions to collective problems)

- **कार्यप्रभावकारिता (Effectiveness)** शासन प्रणालीको कार्यसम्पादनको मुख्य पक्ष भनेको यसको कार्यान्वयन गर्ने क्षमता (capacity to implement policies) अर्थात् **आम नागरिकको हितको लागि के कस्तो परिवर्तन र नतिजा ल्याउन सक्यो** (Outcome) भन्ने नै हो ।

- **स्थिरता:** राम्रो कार्यसम्पादनले स्थिरता (stability) ल्याउँछ । नराम्रो कार्यसम्पादनले अस्थिरता (instability) ल्याउँछ ।

सरकारका के का निमित्त?

- सुरक्षाको निमित्त (For security)
- सम्बृद्धिका निमित्त (For promoting prosperity–Growth)
- समताको निमित्त (For equity)

(The World Bank , 2017)

Functions and dimensions of governance

A. Functions of Governance:

- शान्ति तथा सुव्यवस्था,
- राष्ट्रिय नीति निर्धारण (कानूनी आधारशीला सहित),
- आधारभूत संरचनाहरुको (infrastructure) विकास,
- सेवा प्रवाह, सेवा प्रदायकहरुलाई उपयुक्त वातावरण (conducive) को निर्माण,
- बजारको (सेवा, गूणस्तर तथा नियमितता) अनुगमन र नियमन ,
- अन्य क्षेत्रबाट सामान्यतः सञ्चालन हुन नसक्ने अनुसन्धान तथा तालिम सम्बन्धी कार्य,
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन,
- अन्य क्षेत्रबाट सञ्चालन हुन नसक्ने तर आवश्यक बाँकी कार्यहरु* ।

* प्रशासन सुधार आयोगको प्रतिवेदन २०४८

Functions and dimensions of governance .....

B. Dimensions:

१. **राजनीतिक (Political)-**

- जननिर्वाचित प्रतिनिधिबाट शासन संचालन , कानूनी राज्य, मानव अधिकार, विकेन्द्रीत शासन, आवधिक निर्वाचन, सहभागिता

२. **सामाजिक (Social)-**

- विभेद र असमानताको अन्त्य, विविधता व्यवस्थापन, सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण, गरिवी निवारण, शिक्षा स्वास्थ्य खानेपानी र सरसफाईमा लगानी, सामाजिक सुरक्षा र न्याय, साधनस्रोतको समानुपातिक वितरण, मुलुकको समान विकास ।

Functions and dimensions of governance ...

३. आर्थिक (Economic)-

- स्रोतको सृजना (Resource Creation), आर्थिक बृद्धि (Economic growth and development), प्रतिव्यक्ति आयमा बढोत्तरी, रोजगारी सृजना, पूजीनिर्माण, बचत र लगानी, बैदेशिक सहायता परिचालन, व्यापार र लगानीआदिमा सुधार गरी आर्थिक सूचक राम्रो अवस्थामा पुऱ्याउने ।

३. संस्थागत (Institutional)-

- शासन सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने कानूनी तथा नीतिगत प्रावधानहरु जस्तै विधि, प्रकृया, ऐन/नियम/कानूनहरु, प्रशाससनिक संस्था लगायत सवै संरचनाहरु आदि ।

४. नैतिक (Ethical)-

- शासकीय पात्रहरुको आचरण र अनुशासनको विषय, सदाचारिता, व्यवसायिकता, सामाजिक उत्तरदायित्व बहन, भ्रष्टाचार निवारण आदि।

Functions and dimensions of governance ...

५. अन्यः

- **प्रेश र सूचनाः** प्रेश स्वतन्त्रता, सूचनाको हकको प्रचलन, नागरिक समाजको निगरानी, Report Card र नागरिक सर्भे ।
- **वातावरणीय :** दीगो विकास, वातावरणीय संरक्षण, प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण र सदुपयोग, जैविक विविधताको संरक्षण, वातावरणमैत्री विकास, नवीकरणीय बैकल्पिक उर्जाको प्रयोग, सार्वजनिक सामाजिक उत्तरदायित्वको विकास (Corporate culture)।
- **सार्वजनिक क्षेत्रको प्रभावकारी व्यवस्थापनः** योग्यतमूलक प्रशासन, सार्वजनिक वित्तको उचित व्यवस्थापन, उच्च नैतिक नेतृत्व ।
- **न्यायीक तथा निगरानीमूलक निकयहरुको प्रभावकारिताः** स्वतन्त्र र सक्षम न्यायपालिका, संसदीय समिति, सुशासन सम्बद्ध अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरुसंगको सहकार्यता ।
- **शक्तिको विन्यासः** जवाफदेहिता सहित विकेन्द्रीकरण, समुदायमा आधारित विकास, सेवाग्राहीबाट निगरानी, परियोजनामा हितग्राही र लाभग्राहीहरुको सहभागिता ।

शासनका (प्रभावकारी शासन व्यवस्था) सूचकहरुः

- नियमन क्षमता,
- राजनैतिक विश्वसनियता,
- आवाज र उत्तरदायित्व (Voice and Accountability)
- विधिको शासन,
- भ्रष्टाचार नियन्त्रण,
- सेवा प्रवाहः
  - ✓ सेवाग्राहीको सन्तुष्टि,
  - ✓ सेवा प्रवाहको प्रभावकारी संयन्त्र,
- अन्य सूचकहरु :
  - ✓ पारदर्शी र सरलीकृत कार्य प्रक्रिया,
  - ✓ नीति चक्रमा नागरिक सहभागिता,
  - ✓ बहिस्कृत तथा पछाडि परेका समुदायको शासनमा सहभागिता,
  - ✓ स्पष्ट कानून, नियमन, कार्यविधि र प्रक्रियाको व्यवस्था,
  - ✓ प्रेश स्वतन्त्रत
  - ✓ वित्तीय स्रोतमा स्वायत्तता ।

Issues and challenges of governance in present context

- **राज्यको पुनर्संरचना**को तर्कपूर्ण व्यवस्थापन (Logical end) हुन सकिरहनेको छैन,
- राज्यप्रति सबै बर्ग जनताको स्वामित्व बोध गर्ने गरी **गरिबकोमा राज्य** पुऱ्याउन सकिएन,
- **लोकतन्त्रको लाभांस** (Democratic Deficit) नागरिक सम्म (Governance Gap) पुग्न सकेन,
- **राजनीतिज्ञ र कर्मचारीतन्त्र प्रति विश्वासको कमी** (Low Level of confidence with politicians and bureaucrats)
- **सेवा प्रवाहमा सुधार** (Inability to deliver services in an efficient, effective, equitable and accountable manner) आउन सकेन,
- संविधान बमोजिम **स्थानीय तह**को व्यवस्थापनले **गति लिन सकिरहेको छैन,**

Issues and challenges.....

- मुलुकमा **निरासा** हट्न नसक्नु,
- राज्य शक्तिको **क्षमताको ह्रास** (Erosion of Capacity),
- **स्रोत साधनको उचित प्रयोग हुन नसक्नु दुरुपयोग** (Lack of proper use of resources),
- कमजोर, पछाडि परेका तथा सिमान्तीकृत बर्गको **मूलप्रवाहीकरण**ले अपेक्षाकृत गति लिन नसक्नु,
- भ्रष्टाचार नियन्त्रणको सूचकमा सुधार आउन नसक्नु,
- परिवर्तीत परिवेश अनुसार मुलुकको **परराष्ट्रनीतिको सन्तुलित व्यवस्थापन** हुन नसक्नु ।

कानूनमा सुशासन

- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ ले “मुलुकको सार्वजनिक प्रशासनलाई जनमुखी, जवाफदेही, पारदर्शी, समावेशी तथा जनसहभागितामूलक बनाई त्यसको प्रतिफल सर्वसाधारणलाई उपलव्ध गराउनस कानूनको शासन, भ्रष्टाचारमुक्त र चुस्त प्रशासन, विकेन्द्ररण, आर्थिक अनुशासन तथा सार्वजनिक कार्य र स्रोतको कुशल व्यवस्थापन जस्ता असल शासनका आधारभूत मान्यतालाई आत्मसात गरी सर्वसाधरणले पाउने सेवा छिटो, छरितो र कम खर्चिलो ढङ्गबाट पाउने व्यवस्था” हुनु लाई सुशासनकोरुपमा समेटेको छ ।

सुशासन

राजनीतिक आयाम

- लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्था;
- स्वतन्त्र, स्वच्छ र निष्पक्ष निर्वाचन;
- जनसहभागिताको परिचालन;
- गरीबमुखी शासन;
- नागरिक समाजको प्रवर्धन;
- विकेन्द्रीकरण;
- मानव अधिकारको प्रत्याभूति;
- सार्वजनिक उत्तरदायित्व।

व्यवस्थापकीय आयाम

- सक्षम र छरितो सरकारी संयन्त्र;
- चुस्त प्रशासनयन्त्र;
- स्रोत साधनको समुचित परिचालन;
- निजी र सरकारी क्षेत्रको सहयात्रा;
- मानवीय स्रोतको उच्चतम परिचालन;
- सेवा प्रवाहमा सरलता, प्रभावकारिता र गुणस्तरीयता;
- सशक्तिकरण;
- उदारीकरण र निजीकरण।

नैतिक आयाम

- पारदर्शिता र स्वच्छता;
- भ्रष्टाचार निवारण;
- उपभोक्ता वर्गको सार्वभौमिकता;
- नैतिकता र इमान्दारिताको प्रवर्धन;
- आचरण र व्यवहारमा सुधार।

संयुक्त राष्ट्रसंघको आँखामा सुशासन

Good Governance

Accountable
उत्तदायित्व

Transparent
पारदर्शिता

Responsive
जवाफदेहीता

Participatory
सहभागिता

Consensus Oriented
सहमतीउन्मुख

Rule of law
कानूनको शासन

Effective and Efficient
प्रभावकािता एवं दक्षता

Equitable and Inclusive
समता र समावेशीता

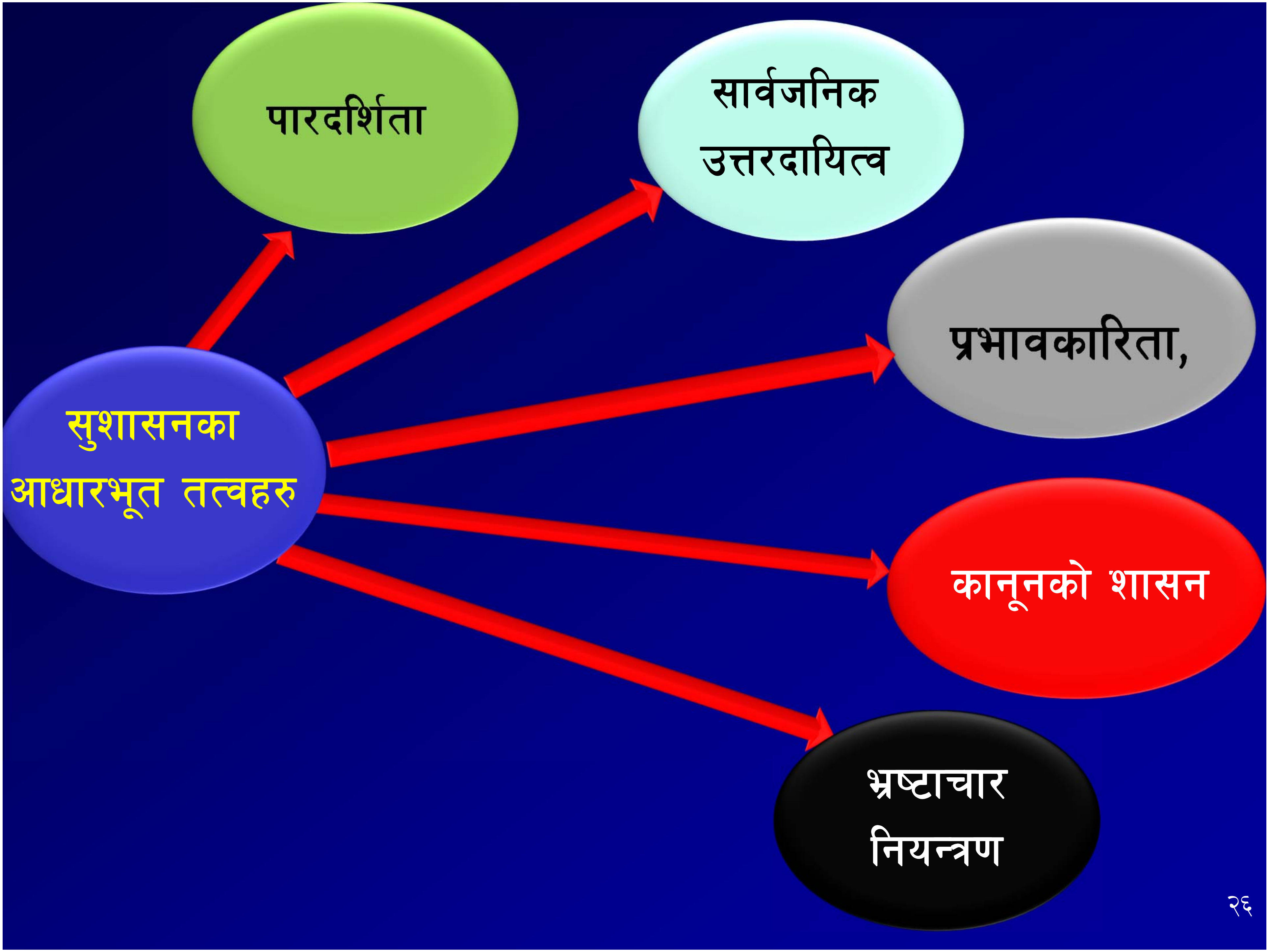
पारदर्शिता
सार्वजनिक उत्तरदायित्व
प्रभावकारिता,
सुशासनका आधारभूत तत्वहरु
कानूनको शासन
भ्रष्टाचार नियन्त्रण
२६

सुशासनका सौन्दर्य (beauty) :

- सिद्धान्तमा आधारित (Principle based)
- मूल्यमा आधारित (Value oriented)
- नागरिक केन्द्रीत (Citizen centric)

सुशासन र भ्रष्टाचार नियन्त्रण :

- सुशासन असल शासन हो भने भ्रष्टाचार कुशासनको उपज हो जहाँ निजी लाभका लागि सार्वजनिक पदको दुरुपयोग गरिन्छ ।
- भ्रष्टाचार र आर्थिक अपराध मौलाएको अवस्थामा सुशासनको परिकल्पना गर्न सकिदैन ।
- लामो समयदेखि नेपाल ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनलको सुशासन सूचकाङ्कमा (३० अंकभन्दा कम पाई) भ्रष्टाचार व्याप्त मुलुकहरुको सूचीमा परेको छ।

How is our governance ? (Comparison)

	Indicaters	Nepal	Other countries	Remarks
1	HDI (2015)	.558	.558	Srilanka
2	GDP	$ 66 billion	$231. billion	Srilanka
3	Trust in national government	47 %;	74 %	Srilanka
4	Confidence in judicial system	58 %	77 %	Srilanka
5	Life satisfaction index (0-10) :	4.8	7.6	Norway
6	Below Poverty line (2005-14):	25.2	10.5	Thailand
7	GNI Per-capita (2015)	$ 2337	$10789	Sri Lanka

(Source : UNDP, 2016)

विश्व बैंका सुशासनक मापनका आयामहरु 1996–2015,

	Indicators	Nepal	India	Netherland	Afghanistan	Bangladesh	Srilanka
1	Voice and Accountability	29.92	60.59	98.03	16.26	30.54	35.96
2	Political Stability and Absence of violence/Terrorism	16.19	16.67	78.57	1.43	11.90	46.67
3	Government Effectiveness	13.46	56.25	97.12	8.17	24.04	53.37
4	Regulatory Quality	25	39.90	96.15	13.46	17.31	51.92
5	Rule of Law	26.92	55.77	97.12	2.40	27.40	59.62
6	Control of Corruption	35.58	44.23	94.71	4.81	18.27	45.19

सन् २०१५ र २०१६ मा सार्क मुलुकहरुको स्थिति

देशको नाम	CPI Score (2015)	Rank/168 2015	CPI Score (2016)	Rank/176 2016
भुटान	६५	२७	६५	२७
भारत	३८	७६	४०	७९
श्रीलंका	३७	८३	३६	९५
माल्दिभ्स	NA	NA	३६	९५
बंगलादेश	२५	१३९	२६	१४५
पाकिस्तान	३०	११७	३२	११६
नेपाल	२७	१३०	२९	१३१
अफगानिस्तान	११	१६६	१५	१६९

केही उपलब्धी:

1	Economic Growth	6.9 %
2	MDG	Grossly Achieved
3	LDC Graduations ▪ GNI per capita ▪ Human Assets Index (HAI) ▪ Economic Vulnerability Index (EVI)	Hope to achieve
4	Forestry	Community Forest
5	Community Infrastructure	▪ Suspension Bridges 7000 ▪ Rural Road Network 55,000 km
6	Election	On the process

नेपालको सन्दर्भमा सुशासनका केही कुराहरु

Adobe Acrobat Document

- सुशासनको हल्ला गरेको **दुई दशक व्यतित** भइसकेको छ ! उपलव्धीका सूचकहरु हेरौ कस्तो छ ??
- दाताको प्रेरणामा, राम्रो संग नबुझिकनै लहैलहैमा (Craze) "**रामराज्य**" नै स्थापना हुन्छ कि जसोगरी प्रस्तुत गरियो ।
- सुशासनका थुप्रै आयामहरु छन् तर **प्रशासनिक आयाममा मात्र ध्यान केन्द्रीत** गर्‍यौ । आम रुपमा जानु पर्ने **रानजीतिज्ञले** नारा दिने तर **स्वामित्व लिएको देखिएन** ।
- शासनमा **केन्द्रीकृत मानसिकता** हावी छ, शक्तिमा साझेदारी (share power) प्रति उदासिना हटेको छैन ।
- प्रत्येक सरकारले जनचाहनाकालागि काम गर्ने भनेतापनि ती **जनचाहनालाई के ले परिपूर्ति गर्दछ** ? भनेर ध्यान पुर्‍याउन सकेको छैन ।
- हम्रो समाजीक संस्कृति नै **व्यक्तिकेन्द्रीत** छ, ठूलोले सानो लाई आदेश दिने, नियन्त्रण गर्ने प्रणालीमा आवद्ध छ, सरकारी संयन्त्रमा यो झनै झ्याङ्गिएको अवस्था छ ।
- सुशासनको तत्कालिन र दीर्घकालिन चाहनाका बीच **सन्तुलन** (trade-offs) नभएको जस्तो छ, हामी तत्कालिन (Short term) मा बढी केन्द्रीत (Focus) भयौ ।
- राज्य सञ्चालकहरु र नागरिकहरु बीच विश्वासको कमी छ, राज्य का **Actors** संग कानूनी शक्ति त छ तर त्यसको प्रयोगबाट जनाताको विश्वास जितेका छन् त ?, उनीहरुको अधिकार कानूनी त होला तर **बैधता छ कि छैन** ? (Legality vs legitimacy) प्रश्न खडा हुने गरेको छ ।

केही सुझावहरु

- **राजनीतिक सुधार**मा ध्यान दिने,
- मालिक "जनता" को आवाज सुनिने गरी प्राय बाहिर आउदैन । त्यसैले "एजेन्ट" कर्मचारीले मालिक (principle) **नागरिकका हितमा संरचना र प्रणाली मजबुत बनाउनु** पर्दछ ।
- **भ्रष्टाचार विरुद्ध** अप्रतक्ष (indirect approach) तथा कम प्रतिरोधात्मक क्षेत्रबाट प्रवेश गर्ने **रणनीतिको** (military approach to tackling enemies) अवलम्बन गर्ने ।
- सक्षम संस्थाको (center of excellence) विकास गरी नेतृत्व दिने र यसका **champions** को प्रवर्तन गर्ने ।
- राम्रा सिकाई (Best practice) नै किन नहोस् को अन्धानुसरण होइन, हाम्रो परिप्रेक्षमा **उपयुक्त र व्यवहारिक** (Best fit) कार्यान्वयनमा उत्तिकै ध्यान दिने ।
- जनताको **आवाज र उत्तरदरदयी**को प्रवर्द्धन गर्ने ।
- नीति बनाउदा "राम्रा नीति" भनेका **कार्यान्वयन योग्य नीति** हुन् भनी बुझ्नु पर्दछ ।
- सरकारप्रतिको विश्वास बढाउन निर्णयप्रक्रियामा रितपुऱ्याउने किसिमले नभई **रुपान्तरणीय विधिले** नागरिकको **अर्थपूर्ण सहभागिताको** प्रवर्द्धन गर्नु पर्दछ ।
- काम गरेर मात्र हुंदैन त्यससंग संबन्धित मुद्दा र समस्याहरुलाई इमान्दारीपूर्वक, बुझिने गरी **राम्रो संग जानकारी** दिनु पर्दछ ।

Role of civil servants in ensuring good governance

- प्रसाशनको कार्यक्षेत्र:
  - ✓ राजनीतिक नेतृत्वलाई नीति निर्माणमा सहयोग गर्ने,
  - ✓ सरकारद्वारा निर्धारित नीतिलाई निष्पक्षताका साथ कार्यान्वयन गर्ने,
  - ✓ शान्ति सुरक्षा र स्थायीत्वको प्रत्याभूति गर्ने,
  - ✓ सामाजिक, आर्थिक परिवर्तनलाई संस्थागत गर्ने,
  - ✓ व्यापारीक सेवाहरुको व्यवस्थापन गर्ने,
  - ✓ आर्थिक विकास हांसिल गर्ने,
  - ✓ कमजोर बर्गका मानिसहरुको संरक्षण गर्ने,
  - ✓ सार्वजनिक नीतिका सम्बन्धमा जनमत परिचालन गर्ने, र
  - ✓ राजजनीति विकासक्रमलाई प्रभावित (रुपान्तरणमा सहयोग) गर्ने ।

सार्वजनिक प्रशासनको पच्चीस बर्षीय गुरुयोजना अध्ययन प्रतिवेदन, २०५५

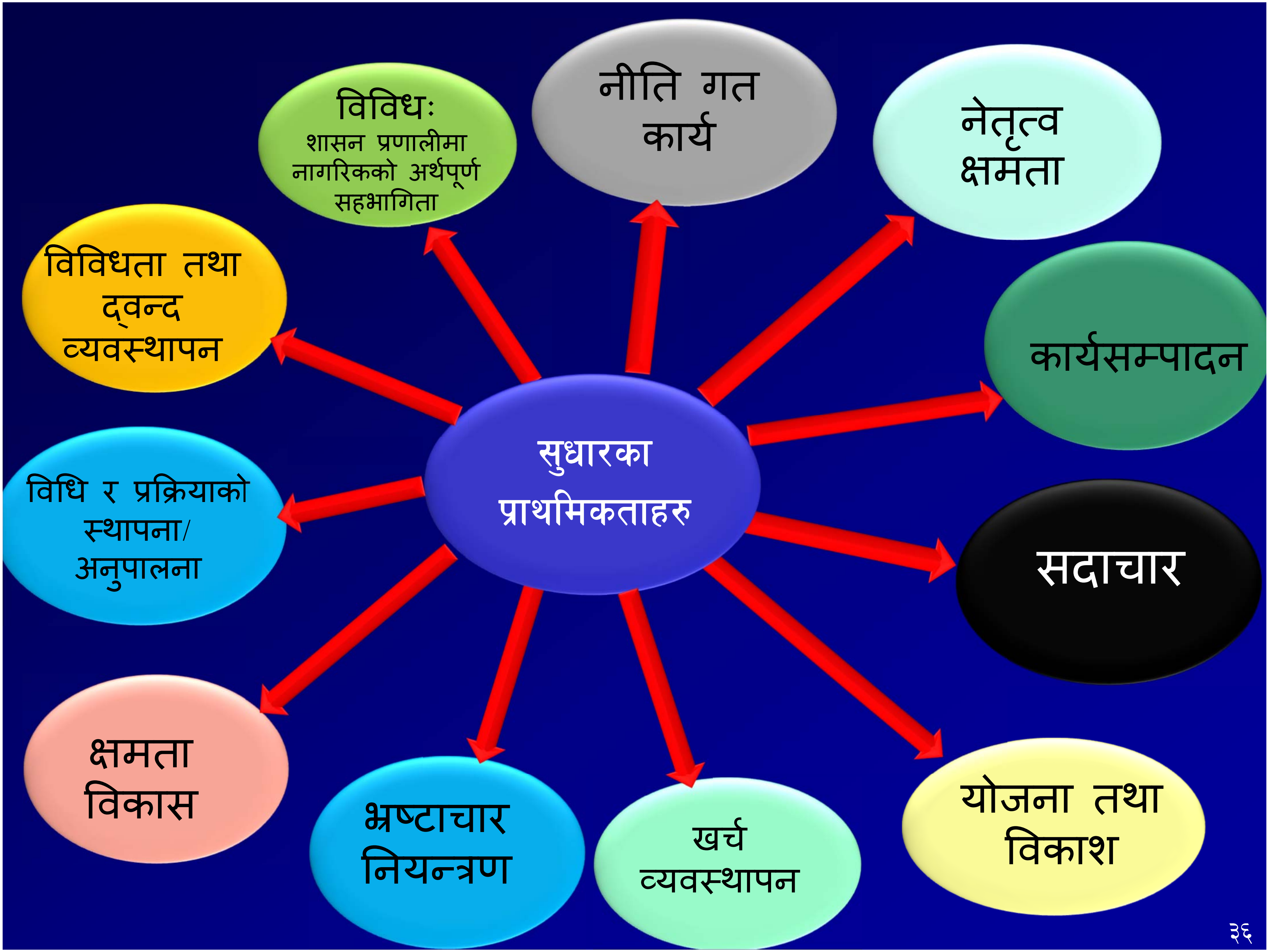
सुधारका प्राथमिकताहरु
नीति गत कार्य
नेतृत्व क्षमता
कार्यसम्पादन
सदाचार
योजना तथा विकाश
खर्च व्यवस्थापन
भ्रष्टाचार नियन्त्रण
क्षमता विकास
विधि र प्रक्रियाको स्थापना/ अनुपालना
विविधता तथा द्वन्द व्यवस्थापन
विविधः शासन प्रणालीमा नागरिकको अर्थपूर्ण सहभागिता

Role of civil servants in ensuring good governance in present context

- सङ्घीय प्रणालीको कार्यान्वयनमा सहयोग तथा सहजीकरण,
  - ✓ संक्रमण व्यवस्थापन तथा कर्मचारी समायोजन,
  - ✓ प्रशासनिक पुर्नसंरचना,
  - ✓ कार्यजिम्मेवारी हस्तान्तरण,
  - ✓ निर्वाचनको आयोजनमा सहयोग ।
- कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता
  - ✓ कार्य सरलीकरण,
  - ✓ काम र सेवाको गुणस्तरीयता अभिबृद्धि ।
- वित्तीय कुशलताः
  - ✓ खर्चमा नियममितता, मितव्ययिता तथा प्रभावकारीता,

Role of civil servants in ensuring good governance ....

- सेवा प्रवाहः
  - ✓ सार्वजनिक सेवाको अविछिन्न प्रवाह,
  - ✓ प्रविधिको उपयोग,
- प्रशासनयन्त्रको वैघताको स्थापना गर्ने :
  - ✓ नतिजामूलक कार्यसम्पादन,
  - ✓ सेवा तहमा सेवाग्राही प्रति प्रत्यक्ष उत्तरदायित्व निर्वाह ।
- नागरिक सशक्तिकरणः
  - ✓ स्थानीय तहमा नागरिक सशक्तिकराका माध्यमबाट आवज उठाउन र न्यायको माग र पहुंचकालागि समक्षम बनाउने ।
- विविधता व्यवस्थापन र द्वन्द व्यवस्थापनः
  - ✓ जाति, भाषा, धर्म, सुगम-दुर्गम सवैको प्रतिनिधित्व र सम्मान,
  - ✓ द्वन्द व्यवस्थापन ।

Role of civil servants in ensuring good governance ....

- मानसिकतामा परिवर्तन (Mind set change):
  - ✓ Centralized, unitary system of governance to federal system,
  - ✓ Controlled to devolution,
  - ✓ Compartmental (Ministerial Horizon) to Holistic approach,
- बुझाई र सम्झाईमा एकरुपताः
  - ✓ सहकारितामा आधारित, तीनै तहका सरकार मिलेर काम गर्नु पर्ने,
  - ✓ सङ्घीयता अनुकल सहजीकरण,
  - ✓ स्थानीय सेवा एकाईहरुलाई बुझाउने ।

धन्यवाद् !